

het heel vaak vernam, telkens nadat ik een koppel had gestoord en uiteengejaagd zonder het verder eenig kwaad te doen (overdag wel te verstaan) en dan verder mijns weegs was gegaan. Zoodra ik dan een eind verder was, hoorde ik de twee elkander op de aangegeven wijze roepen.

Alvorens dit artikel te besluiten nog een enkel woord over het „dieet” van de goudsnippen. Blijkens door mij verrichte maagopeningen schijnt het *hoofdzakelijk* van dierlijken aard te zijn. Meestal toch vond ik de overblijfselen van schelpjes, heel vaak zelfs geheel gave „horentjes”, een millimeter of zes tot acht lang, die naar het schijnt een zeer veelvuldig voorkomend bestanddeel vormen der lagere zoetwaterfauna. Maar de *Rostratula benghalensis* neemt ook plantaardige kost tot zich, zooals bijv. de zaadkorreltjes van de schijngrassen, waartusschen zij zich zoo gaarne ophoudt. Voor het geval ik hier soms een botanische ketterij verkondig, dan weten onze plantkundigen wel, wat ik bedoel en is het aan hen mij hier te corrigeeren. Nu en dan, doch bij uitzondering trof ik een enkelen rijstkorrel aan, blijkbaar niet van de aar afgenomen (want dan zouden er meer bij elkander geweest moeten zijn), doch afgefallen en van den bodem opgepikt. Niet onwaarschijnlijk heeft deze vogel dus eenig nut voor den landbouw door de kiemen van weinig gewenscht onkruid te vernietigen, terwijl wellicht ook de genuttigde slakken van ongunstigen invloed zijn op de cultuur, met name van rijst.

Hoe het zij, nuttig of niet, schadelijk is de goudsnip in geen geval. Verder verdient zij als „natuurmonument” alleszins belangstelling en, ofschoon zij gelukkig niet bepaald zeldzaam genoemd mag worden, ook bescherming, nl. tegen te ver gaande vervolging. Ik heb het dan ook destijds met vreugde begroet, dat in de Jachtordonnantie voor dit pluimwild een verschooningstijd werd voorgeschreven. Zeer te betreuren is het echter, dat die ordonnantie practisch niet geëerbiedigd wordt en van overheidswege niet krachtig genoeg gehandhaafd. Den weidelijken jager zou ik daarom hier wel willen toeroepen: Houd U toch, zooals het U als staatsburger en als behoorlijk volgeling van onzen patroon Sint Hubertus betaamt, strikt aan de te dezer zake gegeven wettelijke bepalingen. En aan hen, wier ambtstaak het is te besturen, d.i. in de eerste plaats gehoorzaamheid aan de wet af te dwingen, verzoek ik hier, niet voor den eersten keer en helaas tot nog toe steeds te vergeefs: Weest toch wat minder slap in Uw toezicht op de naleving van deze bepalingen; zij raken evenzeer een groot landsbelang als, om eens wat te noemen, die tot wering van den opiumsluikhandel, op welk gebied gij, terecht, geen gekschren kent.

OLIVIER.

KORTE MEDEDEELINGEN

Bestuiving van *Parkia* door vleermuizen. — In April van dit jaar bloeide er in een tuin in Buitenzorg een *Parkia*, die zoo kort bij een der electriche lampen van een woning stond, dat de onderkant van de kroon 's avonds verlicht was en de bloeiwijzen op een afstand goed zichtbaar waren. Zoo kwam het, dat ik op een avond getroffen werd door het druk heen en weer vliegen van vleermuizen onder de kroon en dat ik eens ging kijken, wat die vleermuizen daar uitvoerden. En toen zag ik voor het eerst van mijn leven, hoe vleermuizen bloemen bezochten en ongetwijfeld ook bestoven. Het waren geen vleermuizen van de kleinste soort; ik schatte hun vlucht op ongeveer 30 cm. Meer dan 10, zeer waarschijnlijk van ééne soort, vlogen er verscheidene avonden achtereen om en door de

kroon van den boom en zetten zich telkens op de aan lange stelen hangende bloeiwijzen neer, lieten zich korten tijd heen en weer schommelen en vlogen dan weer weg. De bloeiwijzen van *Parkia* bestaan uit geslachtlooze, mannelijke en tweeslachtige bloemen, de eerste bovenaan (bij de hangende bloeiwijze) en voorzien van staminodiën, daaronder de mannelijke, daaronder de tweeslachtige, die later de welbekende in schermen geplaatste peulen geven, bekend onder den naam van *peté* en bij de inlandsche bevolking zeer gezocht. De vleermuizen zetten zich op de bloeiwijzen neer zooals vleermuizen plegen te doen, met den kop naar boven, met het lichaam tegen de bloemen en de vleugels wat om de bloeiwijzen heen geslagen, en het was dus bijna onmogelijk, dat zij geen stuifmeel van de eene bloeiwijze op de andere zouden overbrengen. En wat zochten zij er? Eenige afgevallen bloeiwijzen zagen er uit alsof de meeldraden er grootendeels afgebeten waren en dit klopt met het feit, dat vleermuizen ook van sommige andere bloemen het stuifmeel eten. Voor wie mocht meenen, dat de vleermuizen de bloemen alleen maar tot schade zijn, wil ik nog opmerken, dat de boom kort nadien rijklijk vrucht gedragen heeft.

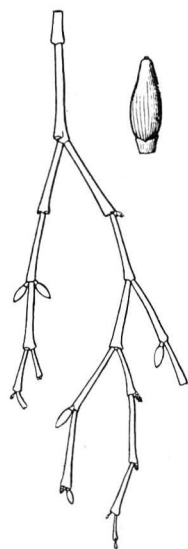
DANSEK.

Een nieuwe *Viscum* voor Nederlandsch Indië — De Heer DOCTERS VAN LEEUWEN, Directeur van den Plantentuin te Buitenzorg, heeft ontdekt, dat in de boschreserve achter den bergtuin Tjibodas op de G. Gedé een *Viscum* voorkomt, die of in het geheel niet opgemerkt is, of verward is met de gewone *Viscum articulatum*, waarover ik in de laatste Mei-Juni-aflevering van dit tijdschrift een en ander verteld heb. Nu hebben dergelijke ontdekkingen in de tropen zoo dikwijls plaats, dat ik met deze de lezers van De Tropische Natuur niet zou lastig vallen, wanneer wij hier niet met een bijzonder geval van zeldzaamheid te doen hadden. Het eigenaardige is daarin gelegen, dat deze *Viscum*, ofschoon zeker een nieuwe vorm en misschien wel een nieuwe soort voor de wetenschap, toch mogelijk niet eens zoo zeldzaam en alleen maar over het hoofd gezien is. Daarom vraag ik de aandacht en de hulp van de lezers van dit tijdschrift.

De bedoelde nieuwe *Viscum* lijkt werkelijk veel op de gewone *Viscum articulatum*, maar is van deze gemakkelijk te onderscheiden door de geheel andere vruchten: die van *Viscum articulatum* zijn kogelrond en bij rijpheid glazig wit, die van de nieuwe *Viscum* langwerpig en donker oranje. Ook zijn de takken van de laatste minder afgeplat dan bij *Viscum articulatum* gewoonlijk het geval is, maar dit kenmerk is van geringe waarde, omdat ook *Viscum articulatum* in weinig afgeplatte vormen voorkomt. En wat het opmerkelijkste is: de nieuwe *Viscum* woekert niet op andere Loranthaceëen, maar onmiddellijk op *rasamala*, *Altingia excelsa*. Nu is *rasamala* een van de hoogste boomen van het bergbosch en steekt vaak met zijn geheele kroon boven het bladerdak van het woud uit. Weet men eenmaal, dat de *Viscum* aanwezig is, dan ziet men deze reeds op een afstand als groote geelachtige plukken zitten. Zij zit echter zoo hoog, dat zelfs geoeffende boomklimmers bedanken voor de eer, haar naar beneden te mogen halen. Wel vallen er vaak stukken naar beneden, maar deze dragen bijna nooit vruchten en missen dus het eenige betrouwbare onderscheidingskenmerk.

Bladlooze *Viscums* met langwerpige bessen heb ik alleen beschreven gevonden van Formosa, waar de Japansche botanicus HAYATA een aantal na verwante soorten onderscheiden heeft. Een van deze, *Viscum liquidambaricola*, is al zeer na verwant aan de Javaansche en het is wel heel merkwaardig, dat zij alleen gevonden is op de takken van *Liquidambar formosana*, een boom, die na verwant is aan de *rasamala*, welke vroeger ook tot het geslacht *Liquidambar* gerekend werd.

Laten wij nu eens aannemen, dat onze Javaansche nieuweling werkelijk een vorm is van de Formosaansche *V. liquidambaricola*, dan hebben wij hier wel met een zonderlinge verspreiding te doen. En toch is een overeenkomstige verspreiding (Sumatra en Japan, Sumatra en de Philippijnen, Java en de Philippijnen) vaker geconstateerd bij planten van de meest verschillende families, en dan is later dikwijls gebleken, dat de soorten in kwestie ook voorkwamen in het bergland van Achter-Indië en Zuid-China en dat zij van daar eerst niet verzameld of alleen onder een anderen naam bekend waren. Zoo rijst het vermoeden, dat ook onze nieuwe *Viscum*, woekereend op *rasamala* en verwante boomen, niet alleen zal voorkomen in Formosa, Zuid-China en Achter-Indië, maar ook in Nederlandsch Indië, en wel op geheel Sumatra en West-Java, juist ook de streken, waar de *rasamala* gevonden wordt. Dat zij niet eerder ontdekt is zou dan daaraan moeten worden toegeschreven, dat zij alleen groeit in de

De nieuwe *Viscum*, $\frac{1}{2}\times$; rechts boven een vrucht, $2\times$.

hooge kronen der rasamala en dat, als er al eens takken op den grond gevonden worden, deze zelden vruchten dragen.

In de weinige maanden, dat de nieuwe *Viscum* bekend is, zijn er reeds door de medewerking van het Boschproefstation enkele nieuwe vindplaatsen bekend geworden, maar deze zijn alle op het: Gedé-complex gelegen en hebben ons dus maar weinig nader gebracht tot de oplossing van het vraagstuk der verspreiding. Tjibodas ligt op de noordoostelijke helling van den Gedé, de nieuwe vindplaatsen op de zuidoostelijke en zuidelijke helling. Er moet dus verder gezocht worden.

Ieder die op Sumatra of West-Java woont in een streek, waar bergbosch met rasamala's gevonden wordt, moet er maar eens naar uitzien. Men vraagt een pienteren inlander naar de boomen en zoekt zelf er onder naar de *Viscum* of men vraagt ook weer aan inlanders, of zij de plant kennen. Rasamala is de algemeene Soendasche naam voor *Altingia*; Maleische namen van dezen boom op Sumatra zijn: kadoengdoeng, lamin, mandoeng, seloedang, ook wel rasamalo; de Toba-Bataksche naam is toelason of poelason. Het uitlooven van een kleine prijs bewerkt in een geval als dit vaak wonderen. Hoe de plant naar Buitenzorg verzonden moet worden, heb ik in de laatste Mei-aflevering verteld (bldz. 87). Aanbeveling verdient nog vóór het drogen de *Viscum* in kokend water te dompelen om te voorkomen, dat zij tijdens het drogen in leden uiteen valt, maar snel drogen is ook voldoende

DANSER.

P.S. Tijdens het drukken van deze korte mededeeling heeft er, wederom door de goede zorgen van het Boschproefstation, een belangrijke uitbreiding van het bekende verspreidingsgebied der nieuwe *Viscum* plaats gehad. De nieuwe vindplaatsen zijn: oostelijke helling van den G. Salak, gebergte ten Zuiden van Lampegan, gebergte ten oosten en westen van Tjampaka, niet ver van Tjibeber. Moge ook mijn vermoeden omtrent de verdere verspreiding spoedig juist blijken.

Kalongs in gevangenschap. — Toen ik wist dat de schrijver over Vleermuizen en Kalongs in gevangenschap, mijn mededeeling zoo op prijs stelde, kreeg ik ook lust den kalongliefhebber nog eens te gaan bezoeken; thans met mijn fototoestel.

Het fotografeeren viel echter niet mede, bij het maken van wat meer licht werden de dieren te bewegelijk, zonder meer licht, was het te donker. Toch zijn de resultaten wel bruikbaar.

Onze liefhebber is de Heer MIGCHELS, gewezen militair.

Op mijn vraag hoe hij de dieren zoo mak kreeg, zeide hij: „Door ze te verwennen”; daar hij juist bezig was een zijner diertjes te krabben, zei ik: „en door ze aan te halen”. „Natuurlijk, dat doet men zoo van zelf”, antwoordde de echte dierenvriend. Zie figuur 1.

De kalongs blijken dol op vet te zijn, dus krijgen ze van den heer M. zoo nu en dan vet vleesch, vooral lekker gebraden, en spek. Om ze naar een licht plekje te lokken waar ik ze het best kon kijken, kregen zij een stukje rookvleesch. Zie figuur 2.

Des avonds en 's nachts vliegen zij rond het huis en spelen en vechten zij in de boomen van het erf, met het noodige lawaai zooals kalongs betaamt. Zij gaan niet verder dan het erf en eten daar vruchten of jonge bladeren. Dus zonder vruchten kunnen zij het, als het moet, ook stellen.

Een was er nogal dorstig, zeker van het rookvleesch; jammer dat deze foto's niet scherp zijn, maar met wat kunst en vliegwerk is er zelfs voor den druk nog wel iets van te maken. Zie figuur 3.

Fig. 1. Het „aanhalen” der kalong door den heer M.

Over het drinken van kalongs zijn alle menschen het nog niet eens. Nu, het blijkt dat ze drinken als ze maar dorst hebben; kijk hem het drinkbakje naar zich toe trekken.

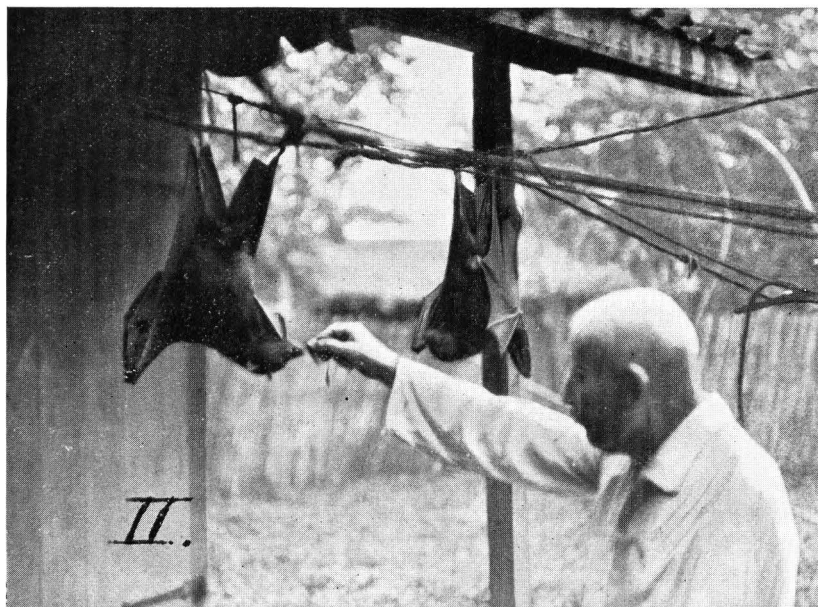

Fig. 2. „Een lekker hapje”.

Behalve de met touwen en latten bespannen overloop, heeft de heer M. in verbinding daarmee ook een paar kooien van open traliewerk, daar was een geblesseerde kalong in.

In het geheel heeft de heer M. zeven kalongs, twee er van waren het best te fotografeeren omdat zij het dichtst bij het licht bleven, het was een mannetje en een vrouwtje.

De dieren wilden ook direct naar mij toe komen, maar ik moest ze juist op een afstand hebben. D. VAN MULLEM.

Kalongs in gevangenschap. — Na mijn vroeger verzoek om inlichtingen over den aard van kalongs, zooals deze o.a. kan blijken uit hun gedrag in gevangenschap, ontving ik onverwacht-veel mondelinge berichten, waaruit mij in elk geval duidelijk bleek, dat de kalong behoort tot die groep van diersoorten, welke a.h.w. plotseling (dus zonder kruising of andere ingrijpende veranderingen) tot huisdier kunnen worden. Het eenige punt, waarop nadere bevestiging mij nog gewenscht blijkt, is de vraag, of werkelijk geheel *tot vliegen in staat zijnde* dieren „als duiven” gehouden kunnen worden, dat wil dus zeggen, of ze na uitvliegen weer geregeld terug komen.

Een enkele schriftelijke mededeeling van den Heer M. TIMMERS te Moentilan moge hier nog, iets verkort, worden weergegeven: „Tot mijn verbazing zag ik, ergens op bezoek zijnde, heel rustig een kalong in de voorgalerij aan een stoel hangen. Ondervraagd gaf de vrouw des huizes tot antwoord, dat die kalong een huisdier was en steeds geweest was van kleins af aan. „We hebben het beestje, klein en hulpeloos op den grond liggend, vroeger uit kassian opgeraapt en opgevoed. Dat is 't 'm, waarom het beestje thans zoo aan ons gehecht is”. En die gehechtheid bleek me ook weldra, toen die mevrouw 't beestje afhaakte, het op haar schoot zette, en met haar hand overstreek, en 't beest als geveleid heel tevreden begon te piepen en heel vertrouwelijk tegen haar boezem opklom”. S.

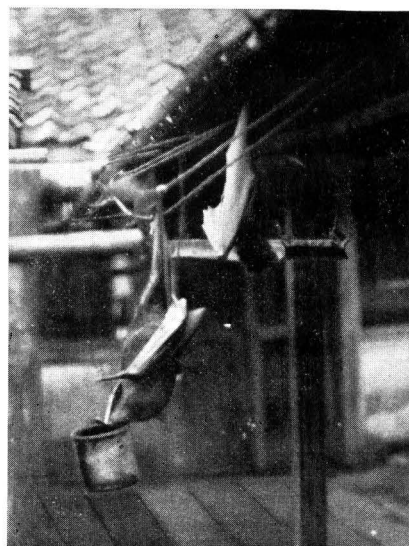

Fig. 3. Een kalong aan het drinken uit een waterbakje.